

Michel Houellebecq

El mapa
i el territori

Traducció d'Oriol Sánchez i Vaqué

Empúries | Anagrama
Barcelona

Títol original: *La carte et le territoire*
© Michel Houellebecq et Flammarion, 2010

Primera edició: setembre del 2011

© de la traducció: Oriol Sánchez i Vaqué, 2011

© d'aquesta edició: Grup Editorial 62, s.l.u.,
Editorial Anagrama / Editorial Empúries
info@grup62.com
www.editorialempuries.cat

Fotocomposició: Víctor Igual
Impressió: Liberdúplex
Dipòsit legal: B. 25.582-2011
ISBN: 978-84-9787-730-5

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

El món està fart de mi,
i jo també d'ell.

CARLES D'ORLEANS

JEFF KOONS S'ACABAVA D'AIXECAR del seient amb els braços estesos cap endavant en un gest impulsiu d'entusiasme. Asssegut davant seu en un sofà de cuir blanc parcialment recobert de sederies, una mica enclotat, Damien Hirst semblava a punt d'emetre una objecció; mostrava una cara enrojolada, ensopida. Tots dos duïen un vestit negre —el de Koons, de ratlles fines—, una camisa blanca i una corbata negra. Entre els dos homes, hi havia una tauleta baixa amb un cistell de fruita confitada al qual no prestaven gens d'atenció; Hirst bevia una Budweiser Light.

Darrere seu, una vidriera donava a un paisatge d'edificis alts que formaven un garbuix babilònic de polígons enormes fins als confins de l'horitzó. La nit era lluminosa, l'aire d'una limpidesa absoluta. Podria ser Qatar, o Dubai; la decoració de l'habitació s'inspirava de fet en una fotografia publicitària, extreta d'una revista de luxe alemanya, de l'hotel Emirates d'Abu Dhabi.

Jeff Koons tenia el front lleugerament brillant. En Jed el va difuminar amb el raspall i va recular tres passes. Era evident que hi havia un problema amb Koons. Hirst, en el fons, era fàcil de copsar: se'l podia fer brutal, cínic, del tipus «em cago en vosaltres des del capdamunt de la meva fortuna»; també se'l podia fer *artista rebel* (tot i que amb diners) que emprèn una *recerca angoixada sobre la mort*; tenia a la cara un punt de sanguini i feixuc, típicament anglès, que l'acostava a un seguidor de l'Arsenal. En fi, hi havia aspectes diferents que, però, es podien combinar en el retrat co-

herent, representable, d'un artista britànic típic de la seva generació. Koons, en canvi, semblava com si portés en ell mateix alguna cosa doble, com una contradicció insuperable entre el caràcter murri propi del tècnic comercial i l'exaltació de l'asceta. Feia tres setmanes que en Jed retocava l'expressió de Koons aixecant-se del seient, amb els braços estesos cap endavant en un gest impulsiu d'entusiasme com si mirés de convèncer Hirst. Era tan difícil com pintar un pornògraf mormó.

Tenia fotografies de Koons tot sol, en companyia de Roman Abramóvitx, Madonna, Barack Obama, Bono, Warren Buffett, Bill Gates... No n'hi havia cap que aconseguís expressar res de la personalitat de Koons, que superés l'aparença de venedor de Chevrolets descapotables que havia triat de lluir davant de tothom, era exasperant. De fet, feia molt de temps que a en Jed l'exasperaven els fotògrafs, en particular els *grans fotògrafs*, i la seva pretensió de revelar en els negatius la *veritat* dels seus models; no revelaven res de res, en tenien prou de col·locar-se davant teu i engegar el motor de l'aparell per treure centenars de negatius a la babalà, deixant anar alguns gemecs, i en acabat n'escollien els menys dolents de la sèrie, així és com ho feien, sense excepcions, tota aquella colla de *grans fotògrafs*, en Jed en coneixia alguns personalment i sentia per ells un gran menyspreu, els considerava tan creatius com un fotomaton.

A la cuina, a pocs metres rere seu, l'escalfador va deixar anar una sèrie d'espetecs successius. Es va quedar garratibat. Ja era el 15 de desembre.

UN ANY ABANS, SI FA NO FA per aquestes mateixes dates, el seu escalfador havia deixat anar la mateixa sèrie d'espetecs successius fins que es va aturar del tot. En poques hores, la temperatura del taller havia davallat fins a 3 °C. Havia pogut dormir una mica, o més aviat endormiscar-se, a estones breus. Cap a les sis del matí, havia fet servir els últims litres del dipòsit d'aigua calenta per rentar-se una mica. Després, s'havia preparat un cafè tot esperant el tècnic de la lampisteria Plomberie en général; li havien promès que li enviarien algú a primera hora del matí.

Al seu lloc web, Plomberie en général es proposava «fer entrar la lampisteria al tercer mil·lenni»; podrien començar per dignificar el servei d'assistència, va rondinar en Jed pels volts de les onze, anant amunt i avall del taller sense poder entrar en calor. Aleshores treballava en un quadre del seu pare, que havia d'intitular «L'arquitecte Jean-Pierre Martin abandonant la direcció de l'empresa». Inevitablement, el descens de la temperatura alentiria l'assecatament de l'última capa. Com cada any, havia acceptat celebrar el sopar de Nadal amb el seu pare, dues setmanes més tard, i confiava tenir enllestit el quadre. Si no hi intervenia amb urgència un lampista, es posaria en un compromís. De fet, en principi, no tenia gaire importància, no pretenia regalar-li el quadre, al pare, senzillament l'hi volia *mostrar*. Com és que, de cop i volta, hi donava tanta importància? En aquell moment era evident que tenia els nervis de punta, treballava massa, havia començat sis quadres al-

hora, d'uns mesos ençà no parava, era tot un despropòsit.

Pels volts de les tres, va decidir tornar a trucar a Plomberie en général; comunicaven contínuament. Hi va poder parlar per fi tocadés les cinc. El del servei d'assistència al client va al·legar una allau de feina excepcional deguda a l'arribada d'un fred extrem, però va prometre que hi enviarien algú l'endemà al matí, sens falta. En Jed va penjar i, tot seguit, va reservar una habitació a l'hotel Mercure del boulevard Auguste-Blanqui.

L'endemà va estar esperant altra vegada, durant tot el dia, que vingués algú de Plomberie en général, però també de Simplement plombiers, una altra lampisteria amb la qual havia contactat mentrestant. Simplement plombiers prometia el respecte a les tradicions artesanes de l'«alta lampisteria», però no mostrava més capacitat que els altres a l'hora de dignificar el servei d'assistència.

En el quadre que en Jed havia fet del seu pare, aquest, dret dalt d'una tarima enmig d'un grup d'una cinquantena d'empleats de l'empresa, alçava la copa amb un somriure dolorós. El brindis de comiat tenia lloc en l'*espai obert* del seu despatx d'arquitectes, una gran sala amb parets blanques, de trenta per vint metres, il·luminada per una vidriera, on s'arreglaven els aparells informàtics i les taules de cavallets amb les maquetes en volum dels projectes en curs. El gros de l'assistència el formaven joves amb pinta de *nerds*, fanàtics de la informàtica —els dissenyadors 3D. Drets dalt de la tarima, tres arquitectes d'una quarantena d'anys envoltaven el pare. Segons una composició inspirada en una tela menor de Lorenzo Lotto, cadascun d'ells evitava la mirada dels altres dos, intentant captar la mirada del seu pare; cadascun d'ells, es veia al primer cop d'ull, tenia l'esperança de succeir-lo al capdavant de l'empresa. La mirada del seu

pare, fixada una mica per damunt dels assistents, expressava el desig de reunir per última vegada tot l'equip al seu voltant, una confiança raonable en el futur, però sobretot una tristesa absoluta. Tristesa per deixar l'empresa que havia fundat i en la qual havia posat totes les seves energies, tristesa per l'ineluctable: era evidentment la imatge d'un home acabat.

A mitja tarda, en Jed va intentar, sense èxit, unes deu vegades, contactar amb Ze Plomb', que feia servir Skyrock com a música d'espera, mentre que *Simplement plombiers* havia optat per *Rires et chansons*.

Cap a les cinc de la tarda, se'n va anar a l'hotel Mercure. S'estava fent fosc al bulevard Auguste-Blanqui. Uns sense sostre havien encès una foguera en un lateral.

Els dies següents van transcórrer si fa no fa de la mateixa manera, marcant els números de telèfon de serveis de lampisteria, sentint instantàniament una musiqueta d'espera, esperant, en un fred cada cop més glacial, prop del quadre que no es volia assecar.

Al matí del 24 de desembre va aparèixer una solució en forma d'artesà croat que vivia a la vora, a l'avinguda Stephen-Pichon; en Jed n'havia vist la placa casualment tornant de l'hotel Mercure. Estava disponible, sí, immediatament. Era un home baixet, amb cabells negres, de cara pàl·lida, amb trets harmoniosos i suaus, que tenia un bigotet força Belle Époque; ben mirat, s'assemblava una mica a en Jed, deixant de banda el bigoti.

Així que va entrar al pis, va examinar la caldera una bona estona, desmuntant el tauler de control, seguint amb els dits fins el recorregut complex de les canalitzacions. Va parlar de vàlvules i de sifons. Feia l'efecte que en sabia un munt, de la vida, en general.

Al cap d'un quart d'hora d'inspecció, el diagnòstic va ser el següent: ho podia reparar, sí, estava en condicions

d'emprendre una mena de *reparació*, que costaria cinquanta euros, no pas més. Però no es tractaria ben bé d'una reparació pròpiament dita, sinó més aviat d'un pedaç, que podria fer el fet uns quants mesos, uns anys i tot en el millor dels casos, però que, en tot cas, es negava a garantir que funcionés a llarg termini. En termes més generals, li semblava forassenyat apostar pel futur de la caldera a llarg termini.

En Jed va sospirar: una mica ja s'ho esperava, va admetre. Recordava molt bé el dia que havia decidit comprar el pis, feia nou anys. Li venia a la memòria la imatge de l'agent immobiliari, rabassut i satisfet, cantant les excel·lències de la lluminositat excepcional, sense dissimular la necessitat d'alguns «retocs». Llavors es va dir a si mateix que hauria d'haver sigut agent immobiliari, o ginecòleg.

L'agent immobiliari rabassut, que als primers minuts s'havia mostrat senzillament calorós, va tenir un atac d'èxtasi líric quan va saber que en Jed era artista. Era la primera vegada, es va exclamar, que tenia l'ocasió de vendre un *taller d'artista* a un *artista*! A en Jed, en un primer moment, li va fer por que proclamés la seva solidaritat amb els artistes autèntics davant dels *burgesos progress* i d'altres menes de filisteus, que feien apujar preus i impedièn així als artistes d'accedir als tallers d'artistes, i què hi farem, no puc canviar la realitat del mercat, no és a les meves mans, l'agent immobiliari rabassut es va conformar a rebaixar-li el preu un 10% —que probablement ja preveia com a resultat d'una mininegociació.

«Taller d'artista», per entendre'ns, eren unes golfes amb una vidriera, una vidriera preciosa tot sigui dit, i unes estances fosques, amb prou feines suficients per a algú com en Jed, que tenia unes necessitats higièniques limitades. Però la vista era, en efecte, esplèndida: més enllà de la plaça de Les Alpes s'estenia fins al bulevard Vincent-Auriol, al

metro aeri, i més lluny fins a aquelles fortaleses quadrangulars construïdes a meitat dels anys setanta en total oposició amb el conjunt del paisatge estètic parisenc, i que eren el que en Jed preferia de París, de lluny, des del punt de vista arquitectònic.

El croat va enllestir la reparació, va cobrar els cinquanta euros. No li va proposar fer cap factura; en Jed, de fet, no hi comptava. En marxar, tot just tancada la porta, va tornar a trucar, amb un repic sec. En Jed va entreobrir la porta.

—Per cert, senyor —va dir l’home—, bon Nadal. Li volia desitjar bon Nadal.

—Ah, bé, és clar —va fer en Jed, una mica cohibit—. Bon Nadal igualment.

Llavors va prendre consciència del problema del taxi. Tal com es temia, la companyia de taxis AToute es va negar en rodó a dur-lo a Le Raincy, i Speedtax va acceptar de portar-lo com a màxim a l’estació, a l’ajuntament a tot estirar, però en cap cas no s’acostarien al barri de Les Cigales. «Per raons de seguretat, senyor...», va murmurar l’empleat amb un lleuger retret. «Només fem el servei als barris del tot segurs, senyor», va assenyalar per la seva banda el recepcionista de Voitures Fernand Garcin en un to compungit pla. Començava a penedir-se de voler passar la nit de Nadal en una zona tan poc idònia com el barri de Les Cigales i, com cada any, va començar a maleir el seu pare, que es negava tossudament a abandonar aquella mansió burgesa, envoltada per un parc immens, que els moviments de població havien anat relegant progressivament al bell mig d’una zona cada cop més perillosa, d’un temps ençà controlada certament per les bandes de delinqüents.

Per començar, havien hagut de reforçar el mur del recinte, afegir-hi al damunt una reixa electricada, instal·lar

un sistema de videovigilància connectat a la comissaria, tot plegat perquè el seu pare pogués vagarejar en solitari per les dotze estances impossibles d'escalfar, on no venia mai ningú, tret d'en Jed, cada any, al sopar de Nadal. Feia molt de temps que havia desaparegut el comerç de proximitat i era impossible sortir a peu pels carrers dels voltants; fins i tot sovintejaven les agressions als cotxes aturats als semàfors. L'Ajuntament de Le Raincy li havia assignat una assistent domèstica, una senegalesa esquerpa, malcarada i tot, anomenada Fatty, que li havia agafat mania des del primer dia, es negava a canviar-li els llençols més d'un cop al mes i, molt probablement, s'embutxacava alguns diners quan anava a comprar.

Amb tot, la temperatura de l'habitació augmentava a poc a poc. En Jed va fer una fotografia del quadre en curs, si més no tindria alguna cosa per ensenyar-li al pare. Es va treure els pantalons i el jersei, va seure com un indi sobre el matalàs estret estès a terra que li servia de llit, es va embolcallar amb una flassada. Va anar alentint progressivament el ritme de la respiració. Va visualitzar unes onades que anaven i venien lentament, mandrosament, en un crepuscle mat. Va mirar de conduir la ment cap a una zona de calma; tan bé com va poder, es va preparar mentalment per al nou sopar de Nadal en companyia del seu pare.

Aquesta preparació mental va donar els seus fruits, i la vetllada va ser una zona de temps neutre, fins i tot mitjanament amistosa; des de feia molt de temps, no aspirava a més.

L'endemà al matí, cap a les set, comptant que les bandes també havien *celebrat la nit de Nadal*, en Jed va anar caminant fins a l'estació de Le Raincy i va viatjar sense cap mena de problema fins a l'estació de l'Est.